

Граматична основа речення

**Речення, його граматична
основа**

1. Які ознаки властиві реченню?
2. Що називаємо граматичною основою речення?
3. Яка роль підмета в реченні?
4. Що називають присудком?
5. Які між ними відношення — рівноправні чи залежні?

1. Зі скількох слів може складатися граматична основа?
2. Яку роль у нашому мовленні відіграє граматична основа?

Вправа 315. Прочитайте текст. Проаналізуйте будову граматичної основи в другому й четвертому реченнях (усно).

Принижувати інших для нас досить типово. Я й сам до цього інколи приєднуюся. Наприклад, одного разу хлопці забрали в Слава кепку й перекидали один одному, а Славо бігав, як цуцик. Хтось перекинув і мені. Оскільки я не дуже авторитетний, то сприйняв це за добрий знак, за визнання спільнотою тих, що цькують. Я відчув, що мене на мить прийняли до гурту, і про все забув. У мене й думки не було віддати кепку Славові. Вона полетіла далі. Я тоді майже пишався собою... (В. Карп'юк).

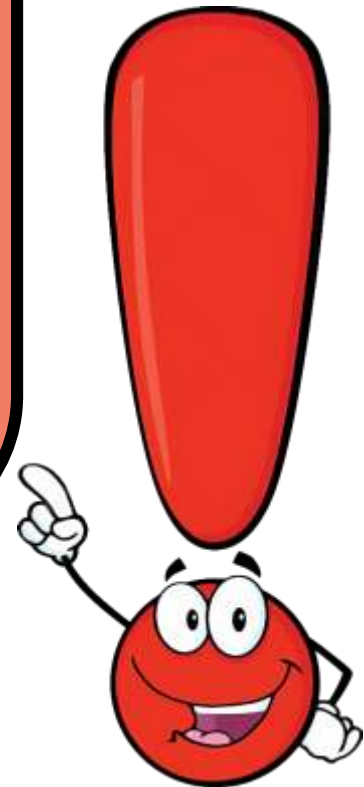

Речення — це слово або група слів, зв'язаних за змістом та граматично, які виражають закінчену думку.

Речення є засобом вираження думки.
Найважливішу роль у вираженні думки відіграє
граматична основа — підмет і присудок.

Навколо підмета і присудка групуються
другорядні члени.

Кожному реченню властива інтонація завершення.

Речення одне від одного відділяємо так:

- в усному мовленні — паузою;
- на письмі — розділовими знаками.

Граматичну основу речення можуть становити:

- підмет і присудок: Успіх починається з мрії.
- один із головних членів — підмет: Справді гідний вибір!
- або присудок: Хапайся за кожен шанс!

У реченні можуть бути однорідні підмети (Негативні коментарі й репліки засмучують людину.) або присудки (Втрата контролю над собою пригнічує нас, бентежить, тривожить!).

Головні члени речення

Підмет — головний член речення, що означає особу чи предмет, про який ідеться в реченні, відповідає на питання: *хто? що?* Найчастіше підмет виражено іменником або займенником у називному відмінку.

Невдачі трапляються з усіма. Ми маємо навчитися правильно реагувати на них.

Присудок — головний член речення, що означає дію, стан чи ознаку підмета, відповідає на питання: *що робить предмет? який він є? що з ним робиться? хто він такий? що він таке?*

Присудок найчастіше виражено дієсловом, рідше — іншими частинами мови.

Підвищуй власну самооцінку. Ти розумний, хоробрий, сильний. Ти гарна, дотепна, охайна.

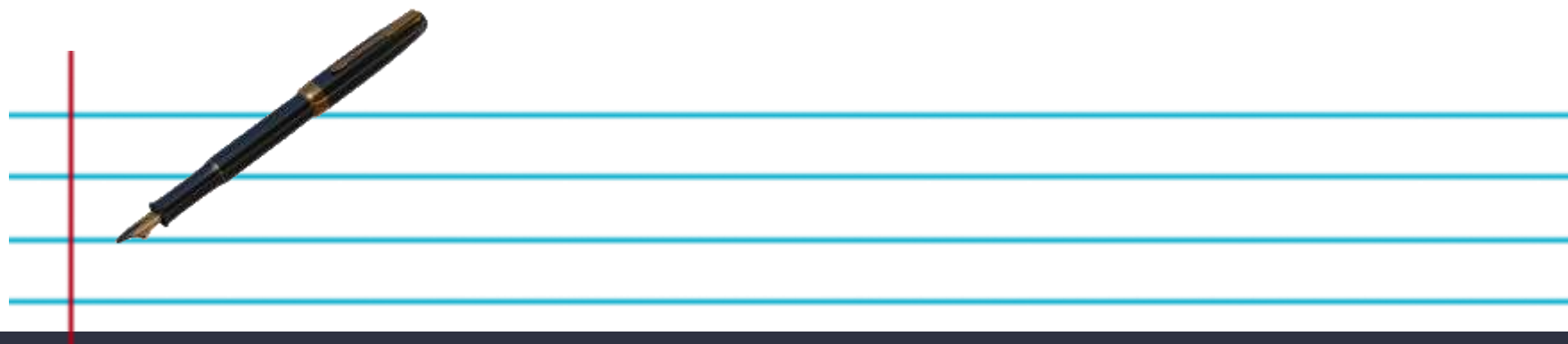
Якщо підмет і присудок виражені іменниками в називному відмінку, між ними ставимо **тире**: *Життя — це виклик.*

Вправа 317. Запишіть речення, уставивши пропущені слова. У разі потреби скористайтесь довідкою. Визначте типи речень за метою висловлювання. Підкресліть граматичні основи. Визначте, до яких частин мови належать головні члени речення

1. Велика мрія ... твоєю мотивацією у досягненні її. 2. Життя постійно ... нам вибір. 3. Рішучість життєво ... у твоїй подорожі до успіху. 4. Найвидатніші постаті в історії ... помилок, ... труднощі, ... невдач. 5. Успішні люди дуже Вони вперто ... до своєї мети.

Довідка: підвищувати, пропонувати, необхідний, припускатися, долати, зазнавати, наполегливий, просуватися.

Перевірка!

1. Велика мрія підвищує твою мотивацію у досягненні її. 2. Життя постійно пропонує нам вибір. 3. Рішучість життєво необхідна у твоїй подорожі до успіху. 4. Найвидатніші постаті в історії припускалися помилок, долали труднощі, зазнавали невдач. 5. Успішні люди дуже наполегливі. Вони вперто просувалися до своєї мети.

- 1. Речення – це одне або декілька слів, які виражають закінчену думку.
- 2. Одне речення від іншого відділяємо паузами.
- 3. Слова в реченні пов'язані між собою лише за змістом.
- 4. Граматична основа – це підмет і присудок.
- 5. Підмет – це головний член речення, що називає предмет і відповідає на питання *що робить?*
- 6. Присудок найчастіше виражається дієсловом, рідше - прикметником або іменником.
- 7. Підмет найчастіше виражається дієсловом.
- 8. Підмет відповідає на питання *хто? що?*

Домашнє завдання
Опрацювати й вивчити правила за параграфом 38! Виконати
вправу 320 (письмово).

320

- I Використовуючи знання з курсу інформатики, створіть хмару слів «Головні члени речення».
- II Уявіть, що ви бачите море. Опишіть його за допомогою дієслів-присудків:
 - коли світить яскраве сонце;
 - під час бурі, шторму;
 - під час дощу;
 - вночі.

Довідка: блищить, голубіє, сріблиться, нуртує, чорніє, хвилюється.